

Geestelijke Begeleiding

Onderscheidend luisteren en kijken naar de sporen van God in het leven van een mens

Een predikant is geen manager. Voorgangers worden niet geroepen om het kerkelijk bedrijf te runnen, als succesvolle ondernemers met de juiste marketingstrategieën, concurrerende collega's en tevreden of ontevreden klanten. Voorgangers zijn geroepen om aandacht te geven aan de werking van God in de levens van mensen, in de gemeenschap en in hun eigen bestaan. Bidden, bijbellezen en geestelijke begeleiding, dat zijn de dragende delen van hun ambt: zich uitspreken voor het aangezicht van God, gehoor geven aan het spreken van God in hun bestaan en mensen begeleiden in hun ontmoeting, hun relatie met God.

Door Tytsje Hibma

Verlangen

In het jaar 1999 las ik tijdens mijn eerste studieverlof het boek 'Dragende Delen' van Eugene Peterson, dat in deze trant begint. Die woorden raakten mij, ze raakten aan een verlangen: 'Dit is wat ik wil!'. In 2003 las ik het boek van Gideon van Dam over geestelijke begeleiding voor en door pastores: 'Dichter bij het Onuitsprekelijke'. En opnieuw werd dat verlangen gewekt: 'Dit is wat ik wil!' Al een heel aantal jaren was er op de achtergrond de wens om nog eens een grondige vorm van nascholing te doen en daarbij dacht ik dan aan de Klinisch Pastorale Vorming. Maar nu ontdekte ik een ander spoor en daar werd ik naartoe getrokken. In 2005 was er een gespreksgroep in onze gemeente, waarin het ging over het werk van de Geest. Als je iets met hart en ziel wilt, dan is dat misschien wel de Geest die jou trekt en dan is het goed om die weg te volgen. Zo heb ik me toen opgegeven voor de 3-jarige opleiding Geestelijke Begeleiding PThU/Hydepark, die in dat jaar met de 2e lichting begon.

Geestelijke begeleiding ontvangen

In het eerste jaar van de opleiding ondervonden we in allerlei oefeningen wat het betekent om geestelijke begeleiding te ontvangen. We noteerden twee weken lang onze spirituele praxis: wat we deden om 'het contact met God te onderhouden', of waar we in de drukte juist niet aan toe gekomen waren(!). We schreven onze spirituele autobiografie: hoe is je leven gegaan, waar ontdekte je sporen van God in je bestaan of juist van Gods afwezigheid? We oefenden vormen van onderlinge geestelijke begeleiding en van een aandachtig, 'heilig' luisteren naar elkaar, waarin de ziel tot spreken kan komen. Er waren momenten van stilte, lezing, gebed, wandelen, dans, tekenen, zingen en meer, om tot onszelf te komen, tot de bron, tot God in ons. 'U in mij en ik in U', deze woorden van Augustinus vormden één van de teksten die we tijdens de bijbehorende colleges aan het Titus Brandsma Instituut in Nijmegen leerden proeven. 'In de theologie spreken we in de regel óver God, hier spreken we mét God' was een ander woord dat vanaf het begin van de colleges met me meeging. Net als de gevleugelde uitspraak: 'God kijkt jou tevoorschijn'. In de ruimte van de onvoorwaardelijke liefde kan het beeld van God in ons tot volle wasdom komen. Daarop is de geestelijke begeleiding gericht. De liefde van God trekt ons en ons verlangen is niet anders dan de achterkant van diezelfde liefde.

Onderscheiden waar het op aankomt

Het tweede en derde jaar van de opleiding stonden in het teken van het geven van geestelijke begeleiding. Waar en wanneer krijgt je werk als pastor de kleur van 'zorg voor de ziel'? We bespraken van iedereen een preek, verbatim of casus, om te leren onderscheiden, waarin het verlangen aangeraakt werd of waar iets van Gods werking te bespeuren was. Onderscheiding is een centraal begrip op de geestelijke weg, in het omvormingsproces dat door de ontmoeting met

de Eeuwige wordt uitgelokt. Waar ontwaar je sporen van de Eeuwige? Wat leidt naar God toe of wat leidt juist af? Wat zijn hulpbronnen of juist struikelblokken op de weg? Waar blijf ik cirkelen om mijzelf, mijn eigen behoeftige ik, en waar word ik uit mijzelf getrokken, in de ruimte van de onvoorwaardelijke, belangeloze liefde van God, de Eeuwige, de Bron... ? Juist in die ruimte van God kom ik tot mijn diepste zelf. Zoals Ety Hillesum zegt: 'Het wezenlijkste en diepste in mij dat luistert naar het wezenlijkste en diepste in de ander. God tot God.' Of zoals Dag Hammarskjöld schreef: "surrendered" *zijn* wat God - in mij - van zichzelf aan zichzelf geeft.' Elders gebruikt hij het beeld van een lens. Waar word ik doorschijnend voor de werking van God of waar sta ik met mijn eigen vertroebelingen de Geest in de weg? Want dat is een ander centraal gegeven: geestelijke begeleiding is vooral niet-doen, niet in de weg staan. De Geest zelf is immers de eigenlijke begeleider. De geestelijk begeleider staat met haar of zijn eigen proces-in-ontmoeting-met-de-Eeuwige ter beschikking van het proces-in-ontmoeting-met-de-Eeuwige van de ander.

Aanbod in de permanente educatie

Ondertussen hebben meer dan honderd predikanten en kerkelijk werkers de opleiding Geestelijke Begeleiding gevolgd. In deze kring is het Netwerk Geestelijke Begeleiding ontstaan, om in en vanuit de Protestantse Kerk meer aandacht te geven aan geestelijke begeleiding. Dit netwerk heeft een aanbod van geestelijke begeleiding ontwikkeld voor predikanten en kerkelijk werkers in het kader van de permanente educatie (PE). Deze ontwikkeling viel samen met het synodebesluit eind 2016 om binnen iedere PE-cyclus van 5 jaar reflectie op het eigen werk op te nemen. Die reflectie kan de vorm krijgen van een begeleidingstraject van supervisie, coaching of geestelijke begeleiding. Het aanbod van de geestelijke begeleiding omvat een kennismakingsgesprek en zes vervolggelbesprekken. Vaste elementen in het traject zijn: een contractsluiting, het verhelderen van de vraag/het verlangen van de begeleide, de mogelijkheid van diverse werkvormen, huiswerk/opdrachten, reflectie en evaluatie. Op de website www.protestantsekerk.nl > actief in de kerk > gemeentepredikant of kerkelijk werker > begeleiding is alle informatie te vinden, waaronder een folder met het aanbod en een lijst met geestelijk begeleiders waaruit je een keuze kunt maken.

Een predikant vertelt over de ontvangen geestelijke begeleiding:

De begeleiding heeft mij tot nadenken gebracht over mijn manier van werken als predikant. De vraag is verschillende keren boven gekomen: ben ik wel bezig met de dingen waarmee ik bezig moet zijn? Ben ik misschien te veel bezig met organiseren, gaten opvullen en te weinig bezig met geestelijk werk?

Dat nadenken is bijzonder gestimuleerd door de praktijk die mij werd aangeraden:

- 's morgens beginnen met een stukje te lezen en daarover te mediteren met het oog op de komende dag, vervolgens een gebed uit te spreken en af en toe hierover iets op te schrijven wat bovenkomt.
- 's avonds eindigen met hetzelfde stukje te lezen en daarover te mediteren met het oog op de dag die voorbij is, opnieuw een gebed uit te spreken.
- halverwege de dag uit te roepen: 'Waar ben ik in Gods Naam mee bezig?'

Uiteindelijk ben ik door de Geestelijke Begeleiding God beter op het spoor gekomen. Ik sta er meer bij stil wanneer dingen van God aan de orde zijn. Ik benoem het meer en ik probeer het meer te zoeken dan in het verleden.

Dat heeft een vervolg gekregen in mijn werk. Momenteel ben ik veel meer bezig op mijn eigen manier het overgeleverde geloof door te geven aan anderen door het op een authentieke manier onder woorden te brengen of door het in een werksituatie in mijn handelen zichtbaar te maken.

Misschien mag je zeggen: aan het begin van de begeleiding was ik God een beetje kwijtgeraakt in mijn leven en werken. Nu ben ik hem weer op het spoor gekomen.